CZĘŚĆ X. № 64. ROK 5. (1834.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjném; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto wewszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna*: w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 rub. as. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina: *Roczna*, 45 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna*, 55 r. *Półroczna*, 28 r. ass.

Wtorek, 21 Sierpnia. / 3 Września.

Wiadomości krajowe.

Petersburg 20 Sierpnia. / 2 Września

— Przez Reskrypt Cesarski z dnia 24 Lipca, zostający przy Orenburskim Wojennym Gubernatorze do szczególnych poleceń Pułkownik *Ciołkowski*, mianowany kawalerem orderu Sw. Stanisława 2 klassy, za gorliwą służbę.

— Poseł Rossyjski przy Porcie Ottomańskiéj P. Rzecz. R. Stanu *Butieniew* przybył 6 b. m. do Odessy i stamtąd niezwłocznie miał udać się, na 60*cio* działowej fregacie *Erywan*, do swego dyplomatycznego stanowiska. Przed samym swym s Petersburga odjazdem Poseł ten miał szczęście otrzymać od N. Cesarza Jmci następny reskrypt, datowany w Peterhofie, 5 Czerwca:

«W ciągu trzyletniego pobytu waszego w Konstantynopolu, w charakterze Naszego nadzwyczajnego Posła i Ministra pełnomocnego, zdołaliście, przez niezachwianą szlachetność i prawość postępowania waszego, ustalić, ku wspolnemu dobru poddanych Państw obu, stosunki przyjaźni, które zaledwo między temi Mocarstwami skojarzone zostały. Układy wasze w rozmaitych przedmiotach z Ministrami Ottomańskiemi, a szczególniej podczas trwania zaburzeń, które, w roku zeszłym, na Wschodzie panowały, uwieńczone zostały pomyślnym ku zupełnemu zadowoleniu Naszemu skutkiem i dały Nam nowy dowód przezorności, z jaką prowadzicie sprawy wam poufane, tudzież gorliwości waszej o dobro powszechne. Za tak znakomite zasługi miło Nam jest wynurzyć wam szczególną Naszę wdzięczność i łaskę Cesarską. Pozostajemy ku wam stale przychylnymi.»

Ukazy Cesarskie *do Rządzącego Senatu.*

(*24 Lipca w Peterhofie*) «Według istnących prawideł ludzie za sądowemi wyrokami wychodzący s poddaństwa i s pod posiadania osób różnych stanów, tudzież wychowańcy Domu Podrzutków, poddani familij wygasłych, nieprawie urodzeni z matek, które ani są żonami żołnierzy, ani przypisane do żadnéj podatkującéj klassy, tudzież ludzie różnych religij, którzy przyjęli chrześcijańską wiarę, zapisują się do stanu miejskiego bez zgodzenia się nawet gromad, lecz z zobowiązaniem tych ostatnich do odpowiedzialności za tych ludzi we względzie wypłaty przez nich podatków i wypełnienia powinności.»

«Teraz, pragnąc, obok zachowania tegoż prawidła, niezbędnego dla ludzi klass wspomnianych przy wyborze przez nich pewnego stanu, użyć też ile możności gromadom, czyli gminom, Roskazujemy:

1) Nie przestając, jak dotąd, zapisywać wyżej wymienionych ludzi do miast bez zgodzenia się gromad, rozciągnąć na nich prawidła, ustanowione w 7*m* i 8*m* punktach Ukazu 22 Grudnia 1832 roku o zapisywaniu ludzi cerkiewnych, (церковниковъ) dzieci kupionych lub wymienionych od Azyatów, i innych ludzi swobodnych.

2) Wszystkich tych, którym przyjęcie do stanu miejskiego będzie odmowione dla przyczyn, wyłożonych w 5 punkcie wzmiankowanego Ukazu, zapisywać za robotników (въ рабочіе) na ogólnej zasadzie prawa, to jest policzać na nich podatki mieszczanom właściwe, lecz z osobistą, prawną, każdego z nich odpowiedzialnością w razie niewypłatności.»

3) Tych prawideł trzymać się też względem obywateli miejskich i jednodworców w zachodnich gubernijach, przy przechodzeniu ich, na mocy 18 artykułu Ukazu Cesarskiego z d. 19 Październ. 1831 roku, do innych klass podatkującéj ludności.»

«Rządzący Senat nie omieszka należytych w tym celu uczynić rozporządzeń.»

(*25 Lipca, w Alexandryi.*) Liczący się w jeździe Jenerał-major Sołodiłow, dla słabości zdrowia, otrzymuje uwolnienie od obowiąsków Jenerał Intendenta 1*ej* Armii. — Rzeczywisty Radca Stanu *Łoszkarew* otrzymuje uwolnienie od urzędu Podolskiego Cywilnego Gubernatora i mianowany zostaje Jenerał-Intendentem 1*ej* Armii.

(*4 b. m. tamże.*) Jenerał-prowiantmejster w Ministerstwie Wojny, 4 klassy *Cymbalistow*, na własną prośbę, otrzymuje uwolnienie od służby—Wice-gubernator Petersburski, Rzeczywisty Radca Stanu *Żeleznow*, uwalnia się od tego urzędu i zostaje mianowany Jener.-Prowiantmejstrem tegoż Ministerstwa.

N. Cesarz Jmć raczył roskazać w d. 2 b. m. oświadczyć Swe Monarsze zadowolenie Senatorom: 3 klassy *Abakumow* i Radcy Tajnemu *Wacenko* za prace, podjęte przez nich w czasie zasiadania w Rządz. Senacie na licytacyach wydzierżawienia monopolij trunkowych.

Ukazy Rządzącego Senatu 1 Departamentu.

1) 8 *b. m.* S pojaśnieniem 8 artyk. Przywileju nadanego osadzie Sareptskiéj.

2) *tegoż dnia.* Z zaleceniem izby w stanach służby, (Формулярные списки) urzędników przedstawianych do znaku honorowego nieposlakowanej służby, pomieszczana była wzmianka o danych im naganach i napomnieniach, takich nawet, które pozniejszemi Cesarskiemi Ukazami zostały zniesione.

3) 11 *b. m.* O dokładném zliczeniu i zapisaniu do klass ludności podatkującéj, wychowańców Domu podrzutków, którzy byli wypuszczeni przed 1825 rokiem.

4) 13 *b. m.* O ustanowieniu i etacie tymczasowej rewizyjnej Expedycyi przy głównym zarządzie floty i portów Czarnomorskich.

Najwyżej zatwierdzony ceremonijał odkrycia Pomnika, wystawionego Cesarzowi Alexandrowi w Petersburgu.

§ 1. 30 bieżącego miesiąca Sierpnia, w dzień S. Wielkiego Xięcia *Alexandra Newskiego*, dany będzie o 7*ej* godzinie zrana, s twierdzy SS. Piotra i Pawła znak pięciu wystrzałami z dział, iż nastąpił dzień naznaczony na odkrycie Pomnika, wzniesionego Cesarzowi Alexandrowi I.

§ 2. Tegoż rana, po przybyciu N. Pana do Alexandro-Newskiéj Laury, zacznie się liturgija o samej 8*ej*; dla tego też przepisana na ten dzień processya s Katedralnej Cerkwi N. Panny Kazańskiéj wcześniej przybędzie do Laury. Po ukończeniu liturgii J. C. M. uda się wprost s Cerkwi do Zimowego Pałacu.

§ 3. Od godz. 9 do 10, i nie pozniej, powinny zebrać się na miejsca urządzone około sali musztry i domów stojących na placu, na przeciw Pałacu Zimowego, wszystkie te osoby, którym rozdane zostały bilety.

§ 4. Bilety takowe będą rozdawane w Komisyi ustanowionej dla wybudowania Katedry S. Izaaka, z rozrządzenia jej Prezesa. Do otrzymania ich mają prawo: Szlachta, Urzędnicy Cywilni, znakomitsi kupcy i artyści, ze swemi rodzinami.

§ 5. Bilety na miejsca w domach: Głównego Sztabu, Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa Spraw Zagranicznych, rozdane będą Urzędnikom Departamentów Wojennych i wzmiankowanych Ministerstw, z rozrządzenia Ministrów: Wojny, Skarbu i Wice-Kanclerza.

§ 6. Dla ludu w ogólności wyznacza się bulwar Admiralicyjny, z rozrządzenia Policyi Petersburskiéj; na placach zaś: pałacowym, Admiralicyjnym i Sw. Izaaka, przez cały ciąg obrzędu nikt znajdować się nie powinien, pod surową odpowiedzialnością Policyi.

§ 7. Od Dworu i Wydziału Obrzędów wcześnie rozesłane będą obwieszczenia do Członków ciała dyplomatycznego i wszystkich osób, mających wstęp do Dworu, ażeby zjeżdżały się do Zimowego J. C. M. Pałacu na 30 b. m. od 9 do 10 godziny rannéj, i nie pozniej: Kawalerowie w paradnych mundurach, Damy w ruskim stroju, i żeby się zgromadzały w salach Kawalerskiéj i Kawalergardzkiej.

§ 8. Członkowie ciała dyplomatycznego zbiorą się w bogatéj sali bawialnéj, obok brylantowéj.

§ 9. Marszałkowie Szlachty i wyznaczeni w charakterze Deputowanych od całego stanu kupieckiego Rossyjskiego trzej starsi wiekiem kupcy Petersburscy, zbiorą się w deżurnéj kawalerskiéj sali.

§ 10. Pojazdy osób, przybywających do pałacu i inne, do widzów należące, odsyłają się z rozrządzenia policyi na wyznaczone miejsca.

§ 11. O saméj 11*ej*, po danym nowym, pięciu wystrzałami z dział twierdzy, znaku, krążenie pojazdów na wskazanych ulicach zupełnie ustaje.

§ 12. W tymże czasie, za daniem szczególnego z dział hasła, wojska wyruszają ze zbornych stanowisk i szykują się na placu.

§ 13. Kompanija grenadyerów pałacowych staje we dwa rzędy wzdłuż balustrady, na obu zejściach ustanowionego przy Pałacu krużganku, od góry aż do dołu.

§ 14. Kiedy wszystkie wojska staną już na wskazanych miejscach, za danym przez J. C. M. roskazem, N. Cesarzowa Jejmość, z WW. Xiążętami i Xiężniczkami, mając przed Sobą orszak kawalerów, a za Sobą Damy Dworu, przejdzie z apartamentów wewnętrznych przez sale małą Tronową i Kawalergardów do Wielkiej Cerkwi Pałacowéj, gdzie Najprzew. Metropolita St. Petersburski s Członkami Synodu i Duchowieństwem Dworskiém, spotka N. Panią s krzyżem i wodą święconą, i wraz potem rozpocznie się processya s chorągwiami przez sale: Kawalergardów, małą Tronową, kawalerską i bawialną, do nowourządzonego krużganku.

§ 15. N. Cesarzowa z WW. Xiążętami i Xiężniczkami pójdzie za processyą na krużganek. Wszystkie Damy i Urzędnicy Dworu pójdą także s Cerkwi za N. Panią.

§ 16. Lecz przed tém jeszcze wprowadzeni będą na krużganek, przez Wielkiego Mistrza Obrzędów, Członkowie Ciała Dyplomatycznego, Rady Państwa, Senatorowie, Marszałkowie Szlachty, i Deputowani od stanu kupieckiego, i zajmą wskazane im miejsca.

§ 17. Za ukazaniem się processyi na krużganku, wszystkie wojska razem cześć jéj oddadzą.

§ 18. Po oddaniu takowéj rozpocznie się dziękczynne nabożeństwo s przyklękaniem.

§ 19. Po ukończeniu modłów o długie lata NN. Państwa i całego Cesarskiego Domu, Protodjakon zaintonuje wieczną pamięć w Bogu spoczywającemu Cesarzowi Alexandrowi I. W téj samej chwili pomnik będzie odsłoniony, wszystkie wojska oddają mu cześć i zaczyna się strzelanie z dział twierdzy SS. Piotra i Pawła, stojących na Newie okrętów i całej przy wojskach znajdującej się artyleryi.

§ 20. Po odśpiewaniu długich lat wojsku Rossyjskiemu processya po prawych schodach zejdzie na doł, na plac Pałacowy, ku Pomnikowi, i obszedłszy go do koła, dla skropienia święconą wodą, powróci lewemi schodami na krużganek, a stamtąd do pałacowéj Cerkwi.

§ 21. N. Cesarzowa Jejmość, z WW. Xiążętami i Xiężniczkami, pójdzie za processyą.

§ 22. Damy i Kawalerowie Dworscy, Członkowie Rady Państwa, Senatorowie, Marszałkowie Szlachty i Deputowani stanu kupieckiego, pójdą za N. Rodziną, uszykowani po cztérech w rząd, i w takimże szyku wrócą na krużganek.

§ 23. Kompanija Grenadyerów pałacowych towarzyszyć będzie processyi po obu jej stronach, do samego pomnika i na powrót.

§ 24. Po ukończeniu processyi wszystkie wojska uszykują się do ceremonijalnego marszu i kompanija pałacowych grenadyerów, zebrawszy się, stanie na czele kolumny.

§ 25. N. Cesarzowa z WW. Xiążętami i Xiężniczkami, pozostanie na krużganku przez czas ceremonijalnego marszu.

§ 26. Kompanija grenadyerów pałacowych, przeszedłszy ceremonijalnym marszem, zaciągnie wartę u pomnika, okrążając go ze wszech stron i tak pozostanie do końca obrzędu.

§ 27. Wieczorem plac przedpałacowy i cała stolica będą oświecone.

§ 28. W tym dniu na wszystkich trzech teatrach będą dane bezpłatne widowiska, za biletami, dla PP. Jenerałów i oficerów wszelkiej rangi wojsk s tej okoliczności zgromadzonych; nazajutrz zaś, również bezpłatne, dla żołnierzy i podoficerów wojsk tychże.

— Uniwersytet Ś. Włodzimierza, ustanowiony w Kijowie przez N. Cesarza Jmci, Ukazem 8 Listopada 1833 roku, otwarty został uroczyście, (jakeśmy już donieśli), w zeszłym miesiącu Lipcu, w dniu Apostołom-równego Oświeciciela Rossyi.

Mimo całą krótkość czasu, zostawionego na przyprowadzenie do skutku projektu Ustawy, danéj temu zakładowi w dniu 25 Grudnia przeszłego roku, Uniwersytet ten mieści już w swém łonie wielu dostojnych i uczonych Mistrzów; niemniej wszystkie posady urzędnicze są dziś zapełnione.

Obecny skład Uniwersytetu jest następujący: A.) *Professorowie Teologii dogmatycznej i moralnéj, Historyi Kościelnéj i Prawa Kościelnego:* 1) dla studentów wyznania Grekorossyjskiego Doktor teologii Protojeréj *Skworcow;* 2) dla studentów wyznania Rzymsko-Katolickiego Magister JXdz *Chodykiewicz.*—B.) *W pierwszym oddziale Filozoficznego fakultetu:* 3) Rossyjskiéj literatury Professor zwyczajny *Maximowicz*, razem Dziekan i sprawujący obowiązki Rektora; 4) Literatury Rzymskiéj i Starożytności Profesor zwyczajny *Jakubowicz;* 5) Historyi powszechnéj Profesor nadzwyczajny *Cych;* 6) W przedmiocie literatury starożytnej i starożytności Adjunkt *Korzeniewski.* C.) *W drugim oddziale fakultetu Filozoficznego:* 7) Matematyki wyższej Professor zwyczajny *Wyżewski*, razem Dziekan oddziału; 8) Botaniki Professor zwyczajny *Besser;* 9) Chemii Professor zwyczajny *Zienowicz*, tenże daje Mineralogiją; 10) Fizyki i Jeografii fizycznéj Profesor zwycz. *Abłamowicz;* 11) Architektury, Profesor zwyczajny *Miechowicz;* 12) W przedmiocie Zoologii Adjunkt *Andrzejowski;* 13) W przedmiocie Matematyki czystéj Adjunkt *Hreczyna;* — D.) *Lektorowie języków:* 14) Francuzkiego Radca Honorowy *Planson;* 15) Niemieckiego *Liedl;* 16) Polskiego *Mikulski;* 17) Nauczyciel rysunku *Klembowski.*

Fakultet prawny również już się kształci; dla zamieszczenia w nim posad Ministerstwo ma na widoku niektórych Studentów, którzy już ukończyli, lub jeszcze kończą, kursa nauk prawnych za granicą.

Urzędnicy Uniwersytetu są następujący: 1) Inspektor Studentów Pułkownik *Lutze*, 2) Syndyk *Pietrow*, 3) Radca Rządu *Kozaczyński*, Pomocnicy Inspektora Studentów: 4) Radca Honor. *Fischer* i 5) Sztabs-kapitan *Lubimow*, 6) Bibliotekarz Asesor Kollegialny *Jarkowski*, 7) Lekarz Assesor Kollegialny *Majewski*, 8) Sekretarz Rady Sekret. Kol. *Czeremisinow*, 9) Sekretarz Rządu Radca Honorow. *Wołoszyński*, 10) Dozorca czyli Exekutor Major *Szyszkin*, 11) Kassyer Radca Honor. *Kruczkowski*, 12) Buchhalter *Januszewski*.

Kollekcye Uniwersytetskie nie przestawały nowemi zbogacać się nabyciami.

Do Biblioteki przybyło 230 kupionych i pięć ofiarowanych xiąg; w ogóle zawiera ona teraz 34,587 tomów.

Gabinet Mineralogiczny pomnożył się zbiorem minerałów Syberyjskich, ofiarowanym od Kamerjunkra Dworu, Dozorcy honorowego Gimnazyum w Kijowie, hrabi *Ilińskiego*, złożonym s 1,800 exemplarzy; Urzędnik 5 klas. *Łochwicki* podarował nadto 22 exemplarze kosztownych coprzebrańszych minerałów i skamieniałości; Panie *Sułatycka* i *Iwanenkow*, Panowie *Annienkow*, *Rylke* i *Pirożkow* uczynili inne jeszcze ofiary. Gabinet ten w ogóle składa się teraz s 15,859 przedmiotów.

Gabinet Zoologiczny, (zawierający teraz 12,399 przedmiotów) zbogacony został ofiarami Pani *Sułatyckiej* i Panów *Dobielewskiego*, *Kowalewskiego* i *Rylke*.

W ogrodzie Botanicznym, pielęgnuje się 14,797 gatunków i odmian roślin.

W Gabinecie fizycznym znajduje się 264 przedmiotów; w chemicznéj pracowni 540 preparatów i materyałów i 660 sztuk naczyń.

W Skarbcu jest monet i medalów: starożytnych 8,636, nowożytnych 9,406. Zbiór ten powiększył się ofiarami PP. *Wojejkow*, *Schmidt* i *Łochwickiego*. (Ten ostatni przyniósł nadto Uniwersytetowi w darze rozmaite przez się w okolicach Kijowa znalezione zabytki starożytności.

Gabinet Mechaniczny liczy 418 modelów machin i 1665 rysunków w przedmiocie Budownictwa.

Gabinet malarstwa składa się ze 400 przedmiotów.

Nadto darowane zostały Uniwersytetowi ze szczodrobliwości Monarszej kollekcye dawnego Uniwersytetu Wileńskiego, pozostałe od uposażenia założonych w Wilnie Akademij: Duchownéj i Medyko-Chirurgicznéj. S tych przywieziono już do Kijowa zbiór narzędzi mierniczych, powiększéj części roboty znanego Monachijskiego Kunsztmistrza Reichenbacha. *(G. P.)*

— Do Petersburga przybyli: 11 i 12 b. m., z Mińska, professor tameczn. duch. semin. *Barukowicz;* z Moskwy, Chorąży Konnej Art. gwardyi xżę *Czetwertyński* z Witebska, służący w 3 Dep. Rz. Senatu R. Hon. *Czernocki*, i dymiss. Rotmistrz *Jurlewicz*.

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 17 Sierpnia. Sessya parlamentu angielskiego zamkniętą została 15 b. m. przez Króla Jmci osobiście, następną mową:

Mylordowie i Mościpanowie.

«Liczne i ważne przedmioty które w bieżącym i dwóch poprzedzających latach na uwagę waszę były oddane, po-

stawiły was w potrzebie łożenia większych niż zwykle trudów, i ja z głębokiem uczuciem całej rozciągłości i wytrwałości tych trudów, w sprawie publicznej podjętych, przychodzę nakoniec zamknąć tę przedłużoną sessyę i uwolnić was od prac dalszych.»

«Nie przestaję odbierać od wszystkich obcych Mocarstw zaręczeń o ich przyjaznych stosunkach.»

«Układy, dla których toczące się w Londynie konferencye o interesach Niderlandzkich zostały zawieszone, nie przyszły jeszcze do końca i znowu ubolewać mi przychodzi nad zwłoką w ostateczném załatwieniu nieporozumień między Hollandyą i Belgiją.»

«Skąd inąd żywéj i szczeréj doznałem pociechy z ukończenia wojny domowéj, tak długo trapiącéj Królestwo Portugalii, i miło mi jest myślić że traktat, który s powodu stanu interesów Hiszpańskich i Portugalskich zawarłem s Królem Francuzów, Królową-Regentką Hiszpanii i Regentem Portugalii, i który niedawno wam był złożony, istotnie się przyłożył do otrzymania tego pomyślnego skutku.»

«Odtąd w Hiszpanii zaszły wypadki, zdolne na czas jakiś zachwiać nadzieje ustalenia spokojności w tym kraju, które uspokojenie Portugalii powziąć kazało.»

«Na te wypadki, tyle dla W. Brytanii ważne, nieomieszkam pilną zwrócić uwagę, wespół s Francyą i innemi Mocarstwy, mającemi udział w traktacie 22 Kwietnia; a dobre porozumienie, panujące pomiędzy mną i sprzymierzeńcami mojemi, daje mi otuchę że połączone usiłowania nasze uwieńczone zostaną zupełnym skutkiem.»

«Pokoj w Państwie Tureckim pozostaje nie naruszonym i mam nadzieję że w téj stronie nie zajdzie nic takiego, coby mogło spokojność Europy zakłócić.»

«Z zadowoleniem widziałem żeście zwracali waszę uwagę do tych domowych zagadnień, które najbliżej obchodzą pomyślność społeczną i wielce mi było przyjemnie utwierdzić wasze mądre i dobremi chęciami tchnące zamiary, dając moje przyzwolenie na akt o poprawie i lepszém wykonaniu praw, tyczących się ubogich w Anglii i Walii. Powinnością moją będzie czuwać, iżby władza, udzielana urzędnikom, mianowanym od Korony, była używaną umiarkowanie i przezornie, i s pewnością tuszę sobie, że rozsądne jéj zastosowanie, równie jak i skrzętne wykonanie innych postanowień aktu, potrafi stopniami uprzątnąć zło, dziś przemagające, i podnosząc moralność, powiększyć razem dobry byt i ulepszyć stan mojego ludu.»

«Doskonalenie praw jest jedną z najcelniejszych i najważniejszych powinności waszych, i z ukontentowaniem widziałem jakeście mu wiele waszéj poświęcali uwagi. Ustanowienie centralnego trybunału do sądzenia przestępstw popełnianych w stolicy i jej okolicach, powinno, jak sądzę, ułatwić wymiar sprawiedliwości w najludniejszym obrębie jéj działania i posłużyć za pożyteczny przykład dla wszystkich innych części Królestwa.»

«Na ważny przedmiot naszego prawoznawstwa i na nasze korporacye municypalne uwaga wasza, naturalnym biegiem rzeczy, wcześnie w następnéj sessyi zwróconą zostanie. Możecie być zawsze pewnemi moich chęci w dopomaganiu wam do dokonania tak pożytecznych przekształceń.»

Mościpanowie Izby Niższéj.

«Wdzięczen wam jestem za gotowość, z jaką uchwaliliście potrzebne pieniężne środki. Złożone wam wyrachowania wydatków, były nieco mniejsze niż z lat poprzedzających, chociaż zawierały wiele nadzwyczajnych przedmiotów, które w następnych razach już się nie powtórzą. Podobny systemat oszczędności będzie zawsze ściśle zachowywany. Ciągle postępujący przyrost dochodów, pomimo zniesienia tylu rodzajów podatków, najlepszym jest dowodem, że źrodła bogactw krajowych są w dobrym stanie i usprawiedliwia nadzieję, iż wytrwałość w rozsądnych i dobrze obmyślanych środkach poprowadzi do dalszych postępów krajowego przemysłu i powiększy zamożność mojego narodu.»

Mylordowie i Mościpanowie.

«Miło mi jest wierzyć, że wróciwszy do waszych prowincyj znajdziecie panującą powszechnie spokojność i działalność przemysłu we wszelkich ludności klassach. Śmiem w pokorze ducha obiecywać sobie, że Opatrzność przedłuży trwanie i powiększy massę tych dobrodziejstw; we wszelkich zaś, jakie zajść mogą okolicznościach, nie przestanę z ufnością polegać na gorliwości i wierności waszéj i pewny jestem że nie omieszkacie wpajać uległość prawu i uczucia religii i moralności, które są jedynemi trwałemi podstawami honoru i pomyślności Mocarstw.»

— 13 b. m. Król Jmć odbył w pałacu St.-James kapitułę orderów Podwiązki, na której hrabia Bathurst złożył mu znaki tego orderu, nadane zmarłemu jego ojcu, zaś xiążę Norfolk ozdobiony został takiemiż znakami.

— Według wiadomości z Lizbony i Oporto, don Pedro z małżonką swoją i doną Maryą, przybył do tego ostatniego miasta 27 Lipca, w rocznicę dnia, w którym był opuścił toż miasto, dla wyruszenia ku Lizbonie, w okolicznościach wcale odmiennych.—Wybory na zgromadzenie kortezów odbywają się nieprzerwanie.—W Lizbonie organizują gwardyą narodową ze 20 batalijonów.

— Piszą z Nowego-Yorku iż lato tegoroczne w Ameryce nadzwyczaj było gorące. Przez trzy dni wciąż termometr Fahrenheita stał na 92—93 stopniach w cieniu. Cała prawie klassa ludzi odbywających roboty na wolném powietrzu musiała prac swoich zaprzestać i wielu ludzi, napiwszy się zimnej wody, padało trupem na miejscu.

— S powodu odrzucenia bilu o dziesięcinach w Irlandyi, *Globe* czyni następujące w tym przedmiocie uwagi: «Bil odrzucony wielkiém byłby się stał dobrodziejstwem dla całej ludności Irlandzkiej. W skutek jego rosporządzeń, dzierżawcy, zamiast dawania duchowieństwu całej dziesięciny, płaciliby tylko 60 procent od niej właścicielom, w rodzaju dodatku do opłaty za dzierżawę. Tym sposobem dzierżawcy irlandzcy mając naprzód całą dziesięcinę zmniejszoną o 40 procent byliby nadto uwolnieni od uciążliwego sposobu jej wybierania i téj niszczącéj okoliczności, iż dziesięcina była dotąd podatkiem bezpośrednio na rolnictwie i wszelkiem jego ulepszaniu ciążącym, i pomnażała się w stosunku do tego jak sam właściciel koszta na uprawę roli zwiększał. Nie mniejby też na tem zyskali sami właściciele ziemscy. Po zamienieniu bowiem dziesięciny na podatek gruntowy i uwolnieniu rolnictwa od bespośredniego zeń poboru, łożonoby na nie więcej pracy i kapitałów, i cena ziemi a zatém i jej dzierżawy znacznieby się podwyższyła.»—*Courrier* sądzi, iż odrzucenie tego bilu może sprawić wielką fermentacyą przynajmniej w części państwa, pomiędzy dwiema szczególniej klassami ludności: to jest protestanckiemi poborcami dziesięciny, i katolikami którzy ją płacą. Dla tych ostatnich jest to rodzajem głośnego oświadczenia jak gorliwie izba parów obstaje za utrzymaniem prawa któremu sami jej członkowie nie ulegają.—Dotąd pobory dziesięcin odbywają się jedynie zapomocą policyi i siły zbrojnej; lecz

P. Grattan zamierza skłonić izbę do uchwalenia do Króla Jmci adressu przeciw używaniu tej ostatniej, czemu się zapewna i ministrowie nie sprzeciwią.

Paryż 17 Sierpnia. W izbie deputowanych 1 b. m. przyjęty został większością 256 głosów przeciw 39 adres odpowiedzi na mowę Królewską. Przy wytoczonych w tym przedmiocie rosprawach jeden tylko P. Estancelin miał mowę za projektem adressu, a jeden P. Golbery przeciw. Wszystkie paragrafy kolejno przyjęto, a wszyskie poprawy odrzucono. Żaden nawet z ministrów nie zabierał głosu, i cały adress z niezwyczajną obojętnością uchwalony został.

— *Journal des Débats* czyni w tym przedmiocie następujące uwagi: «Nikt się bez zadziwienia nie dowie iż adress izby deputowanych w jednym dniu i prawie bez żadnych rospraw przeszedł. Ani ministerstwo, ani opozycya, ani pośrednie stronnictwo, z niczém się nie odezwało. Każdy zastrzegł sobie wolność wykładania adressu według własnych chęci. Zdający sprawę komissyi do ułożenia go mianowanej, P. Etienne, umiał całą rzecz uwikłać w tak obojętne i dwójznaczne wyrazy, iż wszyscy pozostali zadowoleni; ministerstwo zaś, niechcąc P. Etienne w przezorności dać się ubieżeć, usunęło te nawet poprawy, które stanowcza większość, w celu zniesienia tej dwuwykładności, podawała; tak, iż ludzie którzy przedewszystkiem jasności w każdej rzeczy żądać zwykli, stali się tą razą bardziej ministeryalnemi od samego ministerstwa.»

— Najważniejszą częścią adressu, o którym mowa, jest paragraf traktujący o finansowych interesach kraju. Izba domaga się dwóch szczególniej rzeczy: równowagi wydatków z dochodami i oszczędności w rosporządzaniu nadzwyczajnemi summami już uchwalonemi, ażeby, jeśli można, nie zostały wyczerpane. Spodziewa się także iż ministerstwo nie przekroczy granic określonych w ostatnim budżecie. Izba oświadcza stanowczo iż koniecznie potrzeba tej równowagi roschodów s przychodami, ktorej mowa Królewska jedynie spodziewać się każe. — Co się tyczy polityki wewnętrznej, adres mowi o zbliżeniu wszystkich w narodzie opinij, o oszczędności gruntującej się na utrzymaniu powszechnego pokoju; wzywa do zachowania w kraju powszechnej zgody, do pobłażania błędom po przyzwoitem skarceniu zbrodni; przypomina potrzebę zagojenia ran tak dawno rozjątrzanych przez wewnętrzne niezgody. Zaleca rządowi wybor urzędników światłych i gorliwych, ażeby odzyskać mógł moralną przewagę, nieszczęściem znacznie osłabioną w oczach narodu, przez zmienność w wyborze ludzi i w samych ustawach. — Nakoniec, co do polityki zewnętrznej, izba oświadcza zadowolenie swoje ze szczęśliwego wypadku spraw w Portugallii, z zaspakajającego stanu interesów na Wschodzie; wyraża życzenia względem załatwienia wszystkich trudności i zwycięstwa sprawy konstytucyjnej w Hiszpanii, i obiecuje pilną uwagę wszystkim wnioskom które, w celu utrzymania zawartych traktatów, przełożone jej będą.

— Piszą z Brest: «Syn Króla Francuzów, Xiąże Joinville, odbył 12 b. m. pierwszy swoj examen s kursu marynarki w sposób najświetniejszy, i zasłużył na podziwienie całego licznego zgromadzenia. — Drugi jegoż examen, który miał miejsce nazajutrz, również był zaspakajającym. Xiąże odpowiadał najdokładniej na zadawane mu pytania, i dowiódł gruntownej znajomości teoryi. Zgromadzenie, jeszcze od wczorajszego liczniejsze, oddało słuszną sprawiedliwość jego nauce.»

— 14 b. m. otrzymano tu z Madrytu wiadomość, iż hiszpański minister skarbu podał 7 b. m. izbie prokuradorów wniosek, zamienienia całego długu narodowego hiszpańskiego w połowie na 5-cio-procentowe papiery, w połowie zaś na dług żadnego nie dający procentu. Wiadomość ta sprawiła wielkie poruszenie na tutejszej giełdzie. Papiery pożyczki 5-cio-procentowej hiszpańskiej spadły na $45\frac{5}{8}$, pożyczki 3-ch-procentowej na $27\frac{1}{2}$ %, pożyczki zaś kortezów na $12\frac{1}{2}$ %.

— Monitor ogłasza kilka postanowień Królewskich zawierających wiadome już mianowanie jenerała Drouet hrabi d'Erlon na jeneralnego rządcę Algeru, tudzież atrybucye tej nowej godności. Rządca jeneralny Algeru dowodzić będzie wojskiem i zawiadować głównym zarządem posiadłości francuzkich w Afryce. Cywilnym intendentem tychże, na miejsce P. de Bussy, mianowany P. Pasquier, prefekt dep. Finisterre; komissarzem zaś sprawiedliwości P. Laurence, członek izby deput.—Do czasu nowego w tym przedmiocie rosporządzenia posiadłości w Afryce rządzone jedynie będą przez postanowienia Królewskie.

Najpoźniejsze wiadomości.

Nowiny Hiszpańskie. W Mémorial Bordelais, pod d. 13 b. m. czytamy: «Goniec który opuścił Madryt 7 b. m. zostawił tę stolicę zupełnie spokojną. — Teatra, przez ostrożność od cholery, były jeszcze zamknięte—Minister wojny, po kilkokrotnem naleganiu, otrzymał nakoniec dymissyą i Królowa mianowała na jego miejsce jenerała Valdez—Wiele znakomitych osób umarło s cholery.»

— Gazeta *l'Indicateur de Bordeaux,* pod d. 14 b. m. ogłasza odebrane przez umyślnego wiadomości, że 11 b. m., dwie nieprzyjacielskie armije, rozpoczęły swe ruchy. Zumalacareguy, ciągle teraz towarzyszący don Karlosowi, opuścił Bastan, zostawiwszy tam jeden tylko batalion, i skierował się ku Onate, gdzie założył główną kwaterę. Rodil na czele 7,000 ludzi ściga go, a El Pastor odebrał rozkaz przecięcia powstańcom ucieczki. Karliści doświadczają niedostatku broni i amunicyi i różnemi sposobami usiłują się w nie opatrzyć. Niedawno wojska Królowej złowiły młynarza, przebierającego się przez granicę z dwoma worami mąki, w której był ukrył kilka tysięcy ładunków. Pani Zumalacareguy z dziećmi została schwytaną przez wojska Królowej i trzymana jest pod strażą.

— W Paryżu odebrano depeszę telegraficzną datowaną 14 b. m., z oznajmieniem że don Karlos opuścił Onate i udał się ku El Orreo, mając s sobą wojska dowodzone przez Zavala i część oddziału Zumalacareguy. Rodil i El Pastor 13 zrana wyszli do Onate.

— Od 15 po 31 Lipca umarło w Madrycie s cholery 5,241 ludzi — Izby Hiszpańskie odroczone zostały po 29 Grudnia bież. roku.

— Podług *Gazette de France* Don Karlos i Zumalacareguy, ze znacznemi siłami, pociągnęli ku Kastylii i zajęli Burgos, mając otwartą drogę do Madrytu i ustanowioną komunikacyą z oddziałem Merino; Rodil zaś został jakoby w tyle i zamknięty jest w górach, przez oddziały powstańców, którzy strzegą wąwozów.

— *Globe* angielski, zbijając te wiadomości twierdzi za pewną, że owszem Zumalacareguy odcięty został od don Karlosa, że ten ostatni udał się drogą do Bermen, portu

najpółnocniejszego w Biskai, i że tam ma zamiar wsiąść na okręt — Podług listów s Paryża i Amsterdamu giełdy tych miast mają pójść za przykładem Londyńskiej, to jest zupełnie nie przyjmować do obiegu żadnych papierów Hiszpańskich.

— Podług *Quotidienne* Don Karlos 12 b. m. znajdował się w Mondragon, ze 20 batalionami piechoty i 450 koni, i odebrał świeżo znaczne zapasy broni—*Gazette de France* twierdzi że Król Karol V, jak go nazywa, ciągnie wprost do Madrytu, i że zajął Vittoria; ale ta ostatnia wiadomość nie jest pewną, gdyż telegraf o niej nie wspomina.

— Podług *Journal de Paris*, powstańcy dążą ku brzegom morza, w celu bronienia dowożonych im na okrętach zapasów, i dla tego to Zumalacareguy opuścił Onate w d. 11 b. m.

— Gazeta Madrycka *Eco del Comeicio* donosi, że jenerał francuzki Harispe pisał do jenerała Rodil iż gotów jest wkroczyć do Hiszpanii na pierwsze zapotrzebowanie, że dla tego stanął z wojskiem po nad samą granicą i przedsięwziął wszystkie środki do zatrzymania Don Karlosa, jeżeliby ten ratował się ucieczką do Francyi, i rozrządzenia jego osobą w sposób odpowiedni interesowi Królowéj Izabelli II. Rodil miał odpowiedzieć wynurzeniem wdzięczności i oświadczeniem że mniema iż obca pomoc nie będzie potrzebną. Podobną odezwę odebrał jenerał Llander od francuzkiego jenerała Castellane, dowodzącego w Pyreneach Wschodnich.

— Podług *Indicateur de Bordeaux* z d. 17 b. m. potwierdziła się wiadomość że karliści, unikając walnéj rosprawy, rozdzielili się na dwa korpusy, s których jeden, pod wodzą Zumalacareguy, obszedłszy góry wrócił do Bastan, a drugi, złożony ze trzech bataljonów, tuła się w górach Biskajskich, gdzie zbliska jest ścigany przez Espartero i El Pastora — 13 b. m. okręt rządowy hiszpański przybył pod wieczór do portu S. Sebastien, gdzie zdało się kapitanowi spostrzedz na brzegu jakieś podejrzane znaki. Kazał więc podnieść flagę Karola V i niebawem kilkanaście batów, napełnionych stronnikami pretendenta, otoczyło okręt; tak zwabieni powstańcy, w liczbie stu, zostali natychmiast przez osadę okrętową uwięzieni.

— W najpóźniejszym Journal de Paris czytamy, że don Karlos znajduje się w Guernica, gdzie wykonał przysięgę Biskajczykom, iż odzyskawszy tron utrzyma ich przywileje.

Londyn, 22 Sierpnia. Królowa Jejmość przed dwoma dniami wróciła tu w najlepszém zdrowiu ze stałego lądu i wczora towarzyszyła Królowi do Windsor. Tego dnia Król zaczął 70 rok życia.

Paryż 20 Sierpnia. Gazeta *National* donosi, że Minister handlu i prac publicznych P. Thiers, powtórnie podał prośbę o dymissyą; nie wiadomo jednak czy ta została przez Króla przyjętą.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Listy z Neapolu, z dnia 24 z.m., zawierają nowe szczegóły o wybuchnieniu Wezuwijusza, które jak wiadomo nastąpiło 19 Lipca.

W dniu tym około 7*ej* wieczorem, płomienie wzniosły się nagle do nadzwyczajnej wysokości, z wnętrza starego krateru, i oświeciły na chwilę całą górę i całą okolicę, w promieniu mil dziesięciu. Na niektórych ulicach Neapolu można było czytać, jak śród południa, i wielu mieszkańców, sądząc iż część miasta objęta jest pożarem, poczęła s domów z krzykiem wybiegać.

Nazajutrz rano, ogromne rospadliny, s których kilka miało do 100 stop szerokości, potworzyły się na wszystkich bokach Wezuwijusza. Z nich siła podziemnego ognia wyrzuciła z okropnym łoskotem ogromne bryły skał, do czerwoności rospalonych, które śród deszczu siarki i popiołów stoczyły się ku Torre del Graeco.

21*go*, za nadejściem nocy, gdy xiężyc poczynał w całym blasku przyświecać, gdy na niebie najmniejszego obłoczka nie było, i gdy mieszkańcy Neapolu poczęli rozsiewać się po okolicach, dla oddychania świeżem wieczornem powietrzem, nagle dał się słyszeć okropny łoskot, s trzema detonacyami, s któremi odgłos wystrzału ze dwóchset razem moździerzy nawet porównaćby się nie mógł. Stary krater rozdarł się i wypuścił z siebie czternaście strumieni lawy, a ogniste słupy wznoszące się w górę zdawały się sięgać samego sklepienia niebios.

22*go* słyszeć się jeszcze dało kilka detonacyj i kilka kamieni na drogę Neapolitańską spadło. Lecz odtąd wulkan znowu się uspokoił, i zdaje się być całkiem wysilonym.

— Piszą z Lima w Peru pod d. 25 Kwietnia że tam panuje powszechna radość s powodu odebranéj wiadomości, że wojska, dowodzone przez powstańca Gamarra, przeszły na stronę Rządu i połączyły się z wojskiem zostającém pod wodzą Prezydenta Orbegozo, przez co zupełnie się ukończyły domowe rozterki, od tak dawna kraj ten trapiące.

— Nieporozumienia o granice między posiadłościami angielskiemi i królestwem Awy, zostały ostatecznie uprzątnione przez przyjacielski układ. Ospa czyni wielkie spustoszenia w Awie, gdzie 4,000 dzieci umarło w przeciągu jednego tygodnia. Burmesy nie ufają wcale wakcynie, gdyż nieszczęściem syn ich Króla, któremu Missyonarz Carvey szczepił ospę ochraniającą, miał potém naturalną.

— Podług odebranych w Londynie, przez Gibraltar, wiadomości z Malty, nie mało osób ostatniemi czasy nagle tam umarło s choroby, którą sądzą być prawdziwą czumą. Wiadomo że w Smyrnie teraz właśnie grasuje ta zaraza.

— Lord Henryk Harstonge Pery, wice-hrabia Glentworth, umarł w hrabstwie Limerick we 48 roku życia. Starszy syn jego obejmuje po nim dobra i tytuły.

— Królowa Jmć angielska s xięciem Saxe-Meiningen, odwiedziła xięcia Saxe-Gotha w Inselburg, gdzie s téj okoliczności zgromadziło się było wiele znakomitych osób.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Petersburg 20 Sierpnia. / 2 Września.

— Departament Handlu Zagranicznego ogłasza, iż, w skutek postanowienia Ministra Skarbu, stosownie do artykułów Taryfy o taśmach i plecionkach ze słomy, należy dozwalać przywozu takich tylko taśm i plecionek, któr